

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแหล่งวิทยาการ สร้างสรรกำลังคน พัฒนาความคิด ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม และคุณธรรม ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยปัจจุบัน เน้นหนักในการส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง แล้วนำมาอภิปราย แสดงความคิด และทัศนคติของตนมากกว่าวิธีสอนโดยการบรรยายของอาจารย์ ในการศึกษาด้วยตนเองนี้ การอ่านเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ห้องสมุดจึงเป็นที่ที่ทุกคนจะเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ได้โดยอิสระ การที่มีหนังสือที่ต้องการอ่านในห้องสมุดจะทำให้ผู้ใช้พอใจที่จะอ่านเพิ่มพูนความรู้โดยไม่รู้จักจบสิ้น^๑ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดคณะจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา การค้นคว้า และการวิจัยของนักศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จัดการศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อผลิตบุคคลที่มีมาตรฐานความรู้ และทักษะเฉพาะวิชาชีพ และยังพัฒนาการศึกษา วิจัย ออกแบบ ทดสอบ และค้นคว้าในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อยกมาตรฐานความรู้ให้สูงขึ้น ห้องสมุดของสถาบันแห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าตลอดมา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถาบันนี้ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ แต่ยังไม่เคยมีการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการอ่าน และการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามาก่อน ดังนั้นวิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งหมายวิเคราะห์ความสนใจในการอ่าน และการใช้ห้องสมุด

^๑ นานิตย์ อินทรามะ, "ปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย,"

วารสารห้องสมุด ๑๗ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๖) : ๓๒๒.

ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง เพื่อให้ทราบถึงความสนใจในการอ่าน การใช้ห้องสมุด ปัญหาต่าง ๆ ในการใช้บริการของห้องสมุด ตลอดจนความต้องการและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่องานบริการของห้องสมุด อันจะเป็นแนวทางแก่ห้องสมุดของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าทุกวิทยาเขต ในการจัดหาสิ่งพิมพ์ วัสดุทัศนวัสดุ ตลอดจนการจัดบริการต่าง ๆ ให้สามารถสนองความต้องการในด้านการอ่าน การใช้ห้องสมุดของนักศึกษาและพัฒนาห้องสมุดให้มีฐานะ เป็นศูนย์กลางของการบริการทางการศึกษาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ และปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
๒. สสำรวจความคิดเห็นในด้านการบริการของห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำ รวม ๔ ห้องสมุด คือ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
๓. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

๑. นักศึกษามีความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดน้อย
๒. จำนวนหนังสือและวารสารที่มีอยู่ในห้องสมุด ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา
๓. การให้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุดยังน้อยเกินไป

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ และปริญญาโทสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง รวม ๔ คณะ และ ๑ สำนัก คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และสำนักบัณฑิตศึกษาและวิจัย ประยุกต์ จำนวน ๓๑๖ คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ถือว่าเชื่อถือได้และวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะได้ผ่านการทดลองใช้กับนักศึกษาและนำมาแก้ไขปรับปรุงแล้ว
๒. คำตอบที่ได้รับจากนักศึกษาก็ถือว่าเป็นความจริง เชื่อถือได้

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ได้แก่ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ และระดับปริญญาโท รวม ๔ คณะ และ ๑ สำนัก คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และสำนักบัณฑิตศึกษาและวิจัย ประยุกต์ ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๒ ไม่จำกัดเพศ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาค้นคว้าจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้ทราบความสำคัญของการอ่านและการใช้ห้องสมุดจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล และเอกสารการวิจัยต่าง ๆ

๒. ตรวจสอบสภาพห้องสมุดทั้ง ๔ แห่ง ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง พร้อมทั้งสัมภาษณ์บรรณารักษ์

๓. สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่าน ตอนที่ ๒ เพื่อสำรวจการใช้ห้องสมุด และตอนที่ ๓ เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการและปัญหาการใช้ห้องสมุด ใช้กับประชากรจำนวน ๓๑๖ คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปี ๑-๕ ทุกคณะ และสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาปริญญาโท

๔. เก็บรวบรวมข้อมูล นำมาทำการวิเคราะห์ คิดคำตอบเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $P = \frac{f}{N} \times 100$,

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N} \quad \text{และ} \quad S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2} \quad \text{ตามลำดับ}$$

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้

๑. เป็นประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการส่งเสริมนิสัยการอ่าน และกิจกรรมการอ่าน

๒. ผลการวิจัยจะทำให้ผู้บริหาร อาจารย์ และบรรณารักษ์ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ได้ตระหนักถึงความสนใจและความต้องการของนักศึกษา ซึ่งจะนำไปเป็น ประโยชน์ในการจัดหาสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณให้สอดคล้องและเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา

๓. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมงานบริการของห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. เป็นประโยชน์ในการดำเนินการจัดตั้งห้องสมุดกลางทั้งในด้านอาคาร วัสดุภัณฑ์ หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนการเตรียมการจัดบริการต่าง ๆ ให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้รับประโยชน์มากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยของไทย

พ.ศ. ๒๕๐๗ สมพร มานะวุฒม์ ได้วิจัย เรื่องการสำรวจการใช้ห้องสมุดของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๐๖ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจการใช้ห้องสมุดของนิสิตครุศาสตร์ ศึกษาถึงงานบริการด้านต่าง ๆ ที่ห้องสมุดคณะจัดบริการแก่นิสิต และสำรวจความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของห้องสมุด เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงห้องสมุด ด้วยการส่งแบบสอบถามแก่นิสิตรวมทั้งสิ้น ๒๕๐ คน ผลการวิจัยพบว่านิสิตใช้ประโยชน์จากห้องสมุดมากพอสมควร หนังสือที่นิสิตสนใจมาก มีอยู่ ๔ ประเภทเรียงตามลำดับ คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือทางวิชาการศึกษา หนังสือทั่วไปหรือเบ็ดเตล็ด และวารสารด้านการศึกษา และมีความต้องการให้ซื้อหนังสือทางวิชาการเพิ่มเติม สิ่งที่นิสิตต้องการให้แก้ไขปรับปรุง คือ การขยายห้องสมุดให้กว้างขวางขึ้น ควรมีการอบรมศึกษามารยาทของเจ้าหน้าที่ ควรให้บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า และควรให้นิสิตเข้าใหม่ผ่านการทดสอบเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเพื่อรู้ว่า มีพื้นความรู้มากเพียงใด และเพิ่มการสอนให้รัดกุมยิ่งขึ้น^๑

พ.ศ. ๒๕๐๘ รัตนา โทตรภวานนท์ ได้วิจัย เรื่อง ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ สรุปผลได้ว่า นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านหนังสือ นิสิตส่วนใหญ่สนใจอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือสาขาวิชารัฐศาสตร์มากที่สุด และ

---

^๑สมพร มานะวุฒม์, "การสำรวจการใช้ห้องสมุดของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๐๐-๒๕๐๖" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑)

ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการของห้องสมุดว่าดีพอใช้

ในปีเดียวกันสมพิศ กฤติกากุล ได้วิจัยเรื่อง ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบความสนใจในการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ ของนิสิตชั้นปีที่ ๑-๕ และศึกษาทัศนคติของนิสิตที่มีต่อห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตสนใจอ่านหนังสือหมวดศิลปะมากที่สุด นิสิตมีความเห็นว่า ห้องสมุดมีหนังสือน้อยเกินไป สภาพของห้องสมุดไม่ดึงดูดใจเท่าที่ควร^๒

พ.ศ.๒๕๑๔ ทศนา หุยาพล ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดที่ให้แก่อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อทราบความเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อบริการเหล่านั้น โดยส่งแบบสอบถามแก่อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงทั้ง ๗ คณะ รวม ๘๕๑ ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ทุกคนใช้ห้องสมุดอย่างน้อยเดือนละครั้ง ส่วนนักศึกษาใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยอาจารย์มาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าและวิจัย ส่วนนักศึกษาใช้เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีในห้องสมุด โดยเฉลี่ยแล้วทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่าคุณภาพของห้องสมุดวัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนบริการและกิจกรรมของห้องสมุดมีความเหมาะสมปานกลาง แต่

ธีรธนา ไทตรภวานนท์, "ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘)

^๒สมพิศ กฤติกากุล, "ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘)

จำนวนหนังสือและสิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมน้อย^๑

พ.ศ. ๒๕๒๐ อัญชลี แซ่มชุกกลิ่น ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสำรวจการอ่านของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแนวทางการอ่านโดยทั่วไปของนิสิต ปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่าน หนังสือสาขาวิชาที่ชอบอ่าน การใช้ห้องสมุด และความคิดเห็นต่อห้องสมุดที่ใช้ประจำ สรุปผลได้ว่านิสิตครุศาสตร์จำนวนมากที่สุดใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือ และหนังสือพิมพ์ เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น อ่านวารสารเพื่อความบันเทิง นิสิตชอบนักเขียนที่มีความชำนาญเฉพาะวิชา อุปสรรคสำคัญในการอ่าน คือ เรื่อง การอ่านภาษาต่างประเทศ หนังสือสาขาวิชาที่สนใจมีน้อย และปัญหาทางด้านสุขภาพของนิสิต ห้องสมุดที่นิสิตเกือบทั้งหมดใช้ประจำ คือ ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ยเห็นว่า บริการของห้องสมุดมีความเหมาะสมปานกลาง^๒

ในปีเดียวกัน สุธันนี กี่ศิริ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสำรวจการอ่านของนิสิตชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๘ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจแนวทางการอ่านโดยทั่วไปของนิสิต ปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่าน การใช้ห้องสมุด และความคิดเห็นต่อห้องสมุดที่ใช้ประจำ สรุปผลได้ว่านิสิตคณะอักษรศาสตร์จำนวนมากที่สุดใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ โดยมีจุดประสงค์เพื่อประกอบการ

---

^๑ทัศนาศา หาญผล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), ๒๑๖ หน้า.

^๒อัญชลี แซ่มชุกกลิ่น, "การสำรวจการอ่านของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๘" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), ๓๐๒ หน้า.

เรียนตามหลักสูตร อ่านวารสารเพื่อความบันเทิง และอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้มีความรู้ กว้างขวางขึ้น นิสิตชอบอ่านบทความภาษาไทยเป็นจำนวนมากที่สุด อุปสรรคสำคัญในการ อ่าน คือ เรื่องคุณภาพส่วนตัว ห้องสมุดที่นิสิตเกือบทั้งหมดใช้ประจำคือ ห้องสมุดคณะอักษร- ศาสตร์ และหอสมุดกลาง โดยเฉลี่ยเห็นว่า บริการห้องสมุดเหมาะสมปานกลาง^๑

ในปีเดียวกัน นรินทร บุญชู ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความ สนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ความสนใจเนื้อหา ประเภทต่าง ๆ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงการให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันของหอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปผลได้ว่า นิสิตจำนวนมากที่สุดอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ทุกวัน หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่อ่านมาก คือ ไทยรัฐ ประชาชาติ และเดลินิวส์ ตามลำดับ หนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ คือ บางกอกโพสต์ (Bangkok Post) และ เดอะเนชั่น (The Voice of the Nation) นิสิตสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมาก เห็นว่า หนังสือพิมพ์ช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ แต่ควรปรับปรุงด้านการเสนอข่าว ให้รวดเร็ว และตรงตามข้อเท็จจริง ห้องสมุดควรเพิ่มหนังสือพิมพ์รายวันบางชื่อที่มีอยู่แล้วให้มีหลายฉบับ^๒

---

^๑ สุธันตี กี่ศิริ, "การสำรวจการอ่านของนิสิตชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ คณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), ๒๔๐ หน้า.

^๒ นรินทร บุญชู "การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐, ๒๔๐ หน้า.

ในปีเดียวกัน ผลิวัลย์ รongสวัสดิ์ ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านโดยทั่วไป และการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ความคิดเห็นต่อนโยบายเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำ สรุปผลได้ว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุดมีความเห็นว่า ทั้งการอ่านและการใช้ห้องสมุด มีความสำคัญต่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมาก จึงใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือ วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือโดยพิจารณาคุณวุฒิของผู้เขียนเป็นหลัก อ่านวารสารด้านบันเทิงมากกว่าสารคดี นักศึกษาจำนวนมากที่สุดอ่านหนังสือพิมพ์ในด้านการใช้ห้องสมุดปรากฏว่า นักศึกษาจำนวนมากเห็นว่าการเข้าห้องสมุดเป็นสิ่งดี ห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำมี ๓ แห่ง คือ ห้องสมุดจอห์นเอฟ เคนเนดี ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์น้อย^๑

ในปีเดียวกัน ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้แก่นักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น การใช้ห้องสมุดและความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบริการของห้องสมุด ข้อมูลในการวิจัยได้มาจากหนังสือและวัสดุการอ่านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริการห้องสมุดมหาวิทยาลัย การสัมภาษณ์บรรณารักษ์สำนักงานหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อค้นคว้าประกอบการเรียน และการเขียนรายงานหรือวิทยานิพนธ์ โดยศึกษาวิธีใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง และค้นหาสิ่งที่ต้องการจากห้องสมุดด้วยการใช้บัตรรายการเท่ากับเดินดูจากชั้น ปัญหาที่พบใน

---

^๑ผลิวัลย์ รongสวัสดิ์, "การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๔" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, บัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), ๑๓๒ หน้า.

การวิจัยครั้งนี้คือ สำนักงานหอสมุดกลางตั้งอยู่ไกลจากอาคารเรียนและหอพัก ทำให้ไปใช้บริการไม่สะดวก ห้องสมุดคณะส่วนมากเปิดบริการเฉพาะเวลาราชการ เนื้อที่สำหรับให้บริการมีขนาดคับแคบมาก และสำนักงานหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะมีหนังสือและวัสดุการอ่านอื่น ๆ จำนวนน้อย และให้ยืมในระยะเวลานั้น^๑

พ.ศ.๒๕๒๒ จิรุตติ ปิงตระภูล ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่อง การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ห้องสมุดรวมทั้งความคิดเห็นและความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิตนักศึกษายิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสำรวจจากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ๕ แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดน้อย ห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำ คือ ห้องสมุดของแผนกวิชาของคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เนื่องจากมีสิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาต้องการมาก และตั้งอยู่ในที่ที่ไปใช้ได้สะดวก และมักไปใช้ห้องสมุดระหว่างชั่วโมงว่างมากที่สุด นักศึกษาใช้ห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือและใช้ตำราเรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้นั่งหนังสือของนิสิตนักศึกษามากที่สุด นิสิตนักศึกษามหา-

---

^๑ ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์, "บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้แก่ นักศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), ๑๙๓ หน้า.

วิทยาลัยต่าง ๆ มีความเห็นว่าสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดยังมีจำนวนไม่เพียงพอ^๑

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของไทยพอสรุปได้ดังนี้

๑. นิสิตนักศึกษามีความสนใจในการอ่านอย่างกว้างขวาง จึงใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยอ่านหนังสือสาขาวิชาที่กำลังศึกษา และหนังสือพิมพ์มากที่สุด นักศึกษาอ่านหนังสือเพื่อประกอบการเรียนและเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น อ่านวารสารเพื่อความบันเทิง และอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

๒. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของห้องสมุดต่อการศึกษา ห้องสมุดที่นิสิตนักศึกษาใช้ประจำคือห้องสมุดคณะ จากผลการวิจัยของสมพิศ กฤติกากุล ชัญชลี เข้มชุกกลิ่น นรินทร์ บุญชู ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ ทศนา หาญพล จิฤติ ปิงตระภูล และ ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์ พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่าห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์ไม่เพียงพอ กับความต้องการ

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ค.ศ. ๑๙๖๐ จอห์น เอ. เออูฮาร์ท (John A. Urganhart) และ เจ. แล. โชลฟิลด์ (J.L. Schofield) ทำการวิจัยเรื่อง Measuring Reader's Failure at the Shelf in Three University Libraries เพื่อทราบความต้องการของนักศึกษาในการใช้หนังสือประเภทต่าง ๆ จำนวนผู้ค้นหาหนังสือบนชั้นไม่พบ สาเหตุที่ไม่สามารถหาหนังสือบนชั้นได้ และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบริการของห้องสมุด โดยสำรวจการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โทและเอก ในมหาวิทยาลัยซัสเซกซ์ (Sussex University) มหาวิทยาลัยกลาสโกว (Glasgow University) และมหาวิทยาลัยแบรด-

^๑ จิฤติ ปิงตระภูล, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), ๒๐๗ หน้า.

ฟอร์ด (Bradford University) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดหาหนังสือบนชั้นไม่พบ เนื่องจาก หนังสือเล่มที่ต้องการมีผู้อื่นหยิบไปใช้มากกว่าที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่ทราบวิธีค้นหาหนังสือ การที่ผู้ใช้ห้องสมุดยืมหนังสือออกจากห้องสมุดกับการที่ผู้ใช้ห้องสมุดหยิบหนังสือไปใช้ มีผลให้ผู้ใช้ห้องสมุดคนอื่น ๆ หาหนังสือไม่พบเท่าเทียมกัน ผู้ที่หาหนังสือไม่พบจะรอหนังสือกลับคืนมาตามระยะเวลาที่นักศึกษาแต่ละระดับยืมออก คือปริญญาเอก ๑ เดือน ปริญญาโท ๑๐ วัน และปริญญาตรี ๘ วัน ไม่มีหลักฐานปรากฏให้เห็นว่าห้องสมุดได้เพิ่มจำนวนหนังสือให้มากขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้^๑

ปีเดียวกัน พี วี รซา (P. V. Rzasa) และ เจ เอช โมเรียตี (J. H. Moriarty) ทำการวิจัยเกี่ยวกับประเภทและความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เรื่อง Types and Needs of Academic Library Users ผลการวิจัยสรุปได้ว่า อาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีเหตุผลในการใช้ห้องสมุด ความต้องการในการใช้หนังสือ และวัสดุการอ่านอื่น ๆ แตกต่างกันมีเพียงบางส่วนที่คล้ายกัน อาจารย์และนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีใช้ห้องสมุดเพื่อเพิ่มพูนความรู้และค้นคว้าทำการวิจัยต่าง ๆ แต่นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้ห้องสมุดเพื่อทำการบ้านหรือทำรายงาน อาจารย์และนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีความต้องการใช้วารสารวิชาการ และเอกสารเพื่อการวิจัยต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับหนังสือจองและหนังสืออ้างอิงเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดทั้ง ๓ ประเภท^๒

^๑John A. Ureghart and J. L. Schofield, "Measuring Readers' Failure at the Shelf in Three University Libraries," Journal of Documentation 28 (September 1971) : 233-241.

^๒P. V. Rzasa and J. H. Moriarty, "Types and Needs of Academic Library Users," College and Research Libraries 31 (November 1970) : 403-409.

ค.ศ. ๑๙๖๕ อาร์ เดอ เวท มูไซอง (R. De Wet Mousaion) แห่งมหาวิทยาลัยอาฟริกาใต้ ได้ศึกษาผู้อ่าน และความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยอาฟริกาใต้ โดยศึกษาถึงนิสัยการอ่าน ความสัมพันธ์ของการอ่านและการใช้ห้องสมุด วิธีเลือกหนังสืออ่าน ชื่อหนังสือพิมพ์และวารสารที่นักศึกษาสนใจอ่าน ด้วยการส่งแบบสอบถาม ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาผิวขาวและนักศึกษาชาวเอเชียอ่านหนังสือมากกว่ากลุ่มอื่น สิ่งพิมพ์ที่สนใจมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์ นักศึกษาผิวดำในอาฟริกา และชาวเอเชียอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าหนังสือ^๑

ค.ศ. ๑๙๖๗ ราฟ เลวิส (Ralph Levis) นักวิจัยชาวอเมริกันได้สำรวจความสนใจในการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเมืองปูซาน (Pusan) สาธารณรัฐเกาหลี โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษานิสัยการอ่านของนักศึกษา ชนิดของหนังสือที่อ่าน เหตุผลในการอ่าน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน โดยใช้การออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ สรุปผลได้ว่า นักศึกษาส่วนมากเห็นความสำคัญของการอ่านต่อการศึกษา นักศึกษาสนใจสารคดีมากกว่านวนิยาย นักศึกษาให้ความเห็นว่า ควรปรับปรุงห้องสมุดให้สะดวกสบาย เพิ่มปริมาณหนังสือและจำนวนหนังสือที่ให้ยืม และจัดหนังสือแบบหึ่งเปิด^๒

ค.ศ. ๑๙๗๓ เอลมา ลาร์สัน (Thelma Larson) ได้สำรวจความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีแห่งมหาวิทยาลัย แซสแคทชวาน (Saskatchewan) เมืองเรจินา (Regina) ประเทศแคนาดา โดยส่งแบบสอบถามครอบคลุมถึงภูมิภาคนี้

^๑R. De Wet Mousaion, "Leisure Reading of Bantu Students" at the University of South Africa," South African Libraries 38 (April 1970) : 280--285.

^๒Ralph Lewis, "Book Reading among College Students in Pusan, Korea," College & Research Libraries, 30 (November 1969) : 518-524.

การอ่าน ความสนใจต่อโทรทัศน์ และส่งแบบทดสอบการศึกษาคุณค่า (Study of Value) ผลปรากฏว่านักศึกษาทุกคนใช้ห้องสมุด ประเภทของหนังสือที่ชอบอ่านตามลำดับของความสนใจ คือ นวนิยาย เหตุการณ์ปัจจุบัน และประวัติศาสตร์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกหนังสือคือ ความต้องการรู้เรื่องราวต่าง ๆ คำวิจารณ์ของเพื่อน และการเปิดอ่านดูไปเรื่อย ๆ ทุกคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์^๑

ค.ศ.๑๙๗๘ ซิลเวีย ซิดนีย์ วอร์ริค สเปน (Sylvia Sydney Warrick Spann) ได้สำรวจการอ่านของผู้เข้าร่วมสัมมนา ที่มาศึกษาเพิ่มเติม ในเรื่องกิจการการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ชนิดของวรรณกรรมที่อ่าน และเวลาที่ใช้ในการอ่านของผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มาศึกษาเพิ่มเติมในด้านกิจกรรมการศึกษา และในด้านการบ่อนโปรแกรมเพื่อการบริการที่มหาวิทยาลัยเซาท์ อลาบามา (University of South Alabama) ในระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรี ค.ศ.๑๙๗๘ ด้วยการส่งแบบสอบถาม จำนวน ๖๔๔ ชุด ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญา ซึ่งเลือกศึกษาการพัฒนาการมากกว่าการศึกษาในด้านอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามเหล่านี้ มีอายุระหว่าง ๒๕-๓๖ ปี พวกเขาชอบอ่านหนังสือทางวิชาการมากกว่านวนิยาย จุดประสงค์ของการอ่านส่วนใหญ่ เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษา เพื่อสนองความต้องการด้านการอ่าน และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการอ่านของกลุ่มนี้ประมาณ ๖-๘๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์^๒

^๑Thelma Larson, "Research on Reading Interests," R.Q.

12 (Summer 1973) : 367-368.

^๒Sylvia Sydney Warrick Spann, "The Reading Practices of Participants in Continuing Education Activities," Dissertation Abstracts International (September 1979) : 1216-A.

๔

มีข้อสังเกตจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ คือ

๑. จากผลงานวิจัยทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศพบว่า นักศึกษาสนใจอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาและให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น มากกว่าสนใจอ่านเพื่อความบันเทิง และผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่าห้องสมุดควรเพิ่มจำนวนหนังสือให้มากขึ้น

๒. สำหรับในเมืองไทย นักศึกษาสนใจอ่านหนังสือที่ตรงกับหลักสูตรการเรียนของตนมากที่สุด สนใจอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์มาก ห้องสมุดที่นักศึกษาใช้ประจำ คือ ห้องสมุดคณะที่กำลังศึกษา

004503

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย